

ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TOPLU KATALOĞUNA DOĞRU DEVELİ ŞER'İYYE SİCİLLERİ KATALOĞU

Dr. Tufan GÜNDÜZ*

Şer'iyye sicillerinin toplu kataloğunun hazırlanması çalışmaları uzun yıllar önce başlamış¹, ancak gerek sicillerin değişik il merkezlerinde dağınık olarak bulunması², gerekse katalog hazırlamanın zorlukları yüzünden istenilen seviyeye ulaşamamıştı. Bu boşluk, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı'nın 1988³te neşrettiği "Şer'iyye Sicilleri I"³ adlı pek kıymetli eser ile geniş ölçüde dolduruldu. Ne varki bu muhim eserde Develi, Bor, Afyon, Antalya, Denizli, Kütahya ve Niğde'ye ait şer'iyye sicillerinden bahsolunmakla birlikte bu şehirlere ait defterlerin kataloğuna yer verilmemişti. Biz bu çalışmada Develi'ye ait defterlerin kataloğunu hazırlamakla hem yukarıda adı geçen esere, hem de toplu kataloğu tamamlanmasına katkıda bulunmayı amaçladık.

Millî kütüphane arşivinde bulunan Develi Şer'iyye Sicilleri 49 adettir. Kayıtlar genellikle rik'a ile tutulmuştur. Tarihlendirmelerde Hicrî ve Rumî takvim birlikte kullanılmış, ekseriya Rumî tarih düşülmüştür. Şer'iyye Sicillerinde yer alan kayıtlara sonradan numara

* Gazi Üniversitesi.

1. Mücteba İlgürel, Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi*, sayı 28-29, İstanbul 1975; Osman Ersoy, Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *AÜDTCF Dergisi*, c. XXI, sayı 3-4, Ankara 1975; Yusuf Halaçoğlu, Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, "Adana Şer'iyye Sicilleri", *İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi*, sayı 35, İstanbul 1975; Yücel Özkaya, Sofya Millî Kütüphanesi National Biblioyeque'da Şer'iyye Sicilleri, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1979-1980, cilt XIII, Ankara 1980; Bekir Kemal Ataman, Ottoman Kadın Registers As a Source of Social History, University College London, Faculty of Arts School of Library Archive and Information Studies, London 1987, (Basılmamış Master Tezi). Eserin sonuna şer'iyye sicillerine ait bir katalog eklenmiştir.

2. Defterlerin büyük bölümü bugün Ankara Millî Kütüphane arşivinde toplanmıştır.

3. Şer'iyye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler, Cilt I, İstanbul, 1988.

verilmiştir. Ancak kayıt numaralarında sık sık yanlışlıklar yapıldığı, bazı numaraların mükerrer yazıldığı, bazı kayıtların ise numaralandırılmadığı görülmektedir.

Develi Şer'i Mahemesinde Develi'den başka bu kazaya bağlı Everek, Tomarza, Köstere, Süleymanlı, Trafsın gibi Develi kazasına tâbi köylere ait kayıtları da bulmak mümkün olmaktadır.

Defter No	Tarih	Sahife	Açıklama
1	1311-1313 Rumî	113	Ayvaz Hacı, Hacı Paşa, Kal'a, Tomarza Develi, Sindelhöyük, Köstere, Şeyhbarak gibi köylerin ahaliyelerinden vefat edenlere ait tereke kayıtları
2	1325-1332 Rumî	58	İlâm, Mütenevvi kayıtlar, tezkereler, 34-50 sayfeler arası boş.
3	1313-1323 Rumî	158	Böke, Köstere, Kanber, Gömedi, Everek ve diğer köyler ile Develi kazası ahaliyelerinden bazılarına ait ilâm suretleri
4	1313-1314 Rumî	70	Everek, Köstere, Pusatlı, Bektaş, Tomarza vesair köylerin ahaliyelerine ait tereke ve ilâm kayıtları
5	1329-1333	71	Makam-ı meşihat ve niyabet-i saireye yazılan telgraf ve tahrirat
6	1324-1324 Rumî	165	Defterin dış kabında son tarih olarak 1324 yazılmışsa da 1327 tarihli kayıtları da ihtiva etmektedir. Mehakim-i Şer'iyye'ye mahsus matbu harç pullarının makbuzat ve sarfiyatı ve sair kayıtlar
7	1304-1311 Rumî	147	Köstere, Şahmelik, Gömedi vesair köyler ile Develi kazası ahaliyelerine ait tereke, muhala'a ve hüccet kayıtları
8	1329-1330 Rumî 1332 Hicrî	53	Hüccet, İsbat-ı Veraset, İlâm kayıtları, (Defterin arasında iki adet mahkemeye davet varakası vardır. Defter cilt yerlerinden tamamen kopmuş olup tamire muhtaçtır.
9	1315-1319 Rumî 1317-1321 Hicrî	358	Bidayet mahkemesi kararlarını hâvî 71 adet kayıt vardır. Defterin son sayfelerinden eksik olduğu anlaşılmaktadır.
10	1303-136 Rumî	140	Şer'iyye Mahkemesine ait ilâmat defteri olup kayıtlar cetvel şeklinde işlenmiştir.

Defter No	Tarih	Sahife	Açıklama
11	1320-1321 Rumî	121	İlâm, hüccet, kassam (Defterin son sahifelerinin eksik olduğu anlaşılmaktadır).
12	1338-1339 Rumî	130	Şer'iyye mahkemesi dava zabıtlarını havidir
13	1333-1342 Rumî	59	Şer'iyye mahkemesi zabıtları, tahrir-i vekalet ve sair konuları hâvidir. Defterin arasında biri 11, diğeri 3 adet damga pulu yapıştirilmiş iki adet dilekçe vardır
14	1333-1324 Rumî	64	Tereke, hüccet
15	1315-1316 Rumî	200	Mütenevvi kayıtlar, ilâm, hüccet
16	1330-1335 Rumî	116	İlâm, hüccet
17	1341-1342 Rumî 1339-1340 Hicrî	266	Şer'iyye mahkemesi zabıt defteri
18	1314-1315	204	Arzuhal, tereke, hüccet, mütenevvi kayıtlar
19	1324-1330	68	Askerde vefat eden veya hayat ve memati meçhul olanlara ait emanet akçeleri ve bu hususa ait bir dilekçe, askerde iken vefat edenlere dair kayıtlar, ilâm, hüccet
20	1312-1313 Rumî	15	Şer'iyye mahemesi zabıt defteri
21	1313-1315 Rumî	120	Hususî vekalet defteri
22	1332-1333 Rumî	80	Mahkemet zabıtları
23	1311-1327 Rumî	64	Tereke, vekalet, kefâlet, hüccet
24	1338-1340 Rumî	36	İcazetnâme defteri. Dış kabında "339 senesine mahsus izn-i veli defteridir" yazısız bulunmaktadır. Kızların evlenebilmeleri için veli izinnâmelerini ihtiva etmektedir. Pek kıymetlidir.
25	1328-1335 Rumî	67	Tereke defteridir.
26	1313-1316 Rumî	188	Tereke defteridir. Cild yerlerinden kopmuş olup tamire muhtaçtır. Son sahifelerinin eksikk olduğu anlaşılmaktadır
27	1323-1327 Rumî	60	Defterin 33. sahifesine kadar kayıt tutulmuştur. Veli izinnâmelerini muhtevi olup pek kıymetlidir.
28	1333-1334 Rumî	122	Dava zabıt defteri. Cild yerlerinden tamamen kopmuş olup tamire muhtaçtır.
29	1331-1332 Rumî	134	Mahkeme zabıtları ve bazı konulara dair fetvâ suretleri vardır. Sahife aralarında birkaç adet mahkeme davetiye evrakı bulunmaktadır. Sonuçlanan davalar için "hitâm bulmuştur" kaydı düşülmüştür. Pek kıymetlidir. Cildi yoktur. Tamire muhtaçtır.

Defter No	Tarih	Sahife	Açıklama
30	1311-1312 Hicrî	64	İlâm, hüccet
31	1327-1329 Rumî	119	Vekâlet zabıt defteri. Sahifeler arasında bir adet "ifade" müsveddesi vardır.
32	1328-1335 Hicrî	129	Hüccet, askerde iken vefat edenlerin varislerinin tesbitine dair kayıtlar ihtiva etmektedir. Cildi bulunmayıp tamire muhtaçtır.
33	1311-1314 Rumî	22	Defterin dış kapağında "iş bu defter doksanbeş varak ve yüzdoksan sahifeden ibarettir" kaydı bulunmasına rağmen ancak 22 varak ve 44 sahifesi bulunmaktadır. Defterin baştan ve sondan eksik olduğu anlaşılmaktadır. Develi kazası ve köyleri ahaliilerine ait ilâm, hüccet, tereke vs. kayıtları muhtevi olup tamire muhtaçtır.
34	1311-1312 Rumî	71	Develi kazası ile Everek, Sindelhöyük, Böke ve sair köylerin ahaliilerine ait ilâm, hüccet, tereke kayıtları ile merkezden gönderilen yazıların suretlerini muhtevidir. Tamire muhtaçtır.
35	1324-1325 Rumî	119	Vekâlet zabıt defteridir. 108 adet vekâlet kaydı bulunmaktadır.
36	1332-1334 Rumî	280	Kayıtlar sonradan birbirlerine yapıştırılmak suretiyle defter haline getirilmiştir. Silah altında iken vefat edenlerin vefat nedenlerinin, bildirilmesi, gıyabî boşanma, Kayseri Mutasarrıflığında tabi Daire-i Meşihat-ı İslamiye'den gönderilen emirnameler gibi kayıtları muhtevidir.
37	1326-1331 Rumî	136	Vekâlet zabıt defteri olup tamire muhtaçtır.
38	1327-1334 Rumî		Defterin dış kapağında "Mahkeme-i Şer'iyyenin devair-i saire ile teati ettiği evrak-ı resmîyeye mahsus defterdir" kaydı bulunmaktadır. Defterin son sahifeleri boştur.
39	1321-1323 Rumî	108	Develi kazası mahalleleri ile bazı köylerin ahaliilerine ait ilâm ve tereke kayıtlarını muhtevi defterdir.
40	1316-1324 Rumî	53	Aidat defteri
41	1301-1303 Hicrî	85	Develi kazası mahalleleri ile bazı köylerin ahaliilerine ait ilâm hüccet ve tereke kayıtlarını muhtevi defterdi.
42	1312-1313 Rumî	103	Develi kazası mahallelerinin ahaliilerine ait tereke kayıtları, ilâm suretleri bulunmaktadır.
43	1328-1331 Rumî	302	İlâm, hüccet ve tereke kayıtlarını muhtevidir. Defterin yapraklarının arısı kâmilen çürüdüğünden kullanılamayacak vaziyettedir. Tamire muhtaçtır.

Defter No	Tarih	Sahife	Açıklama
44	1331-1335 Rumî	360	Develi kazası mahalleleri ile Frakdın, Taşhan vs. köylerin ahalilerine ait ilâm, hüccet, tereke kayıtlarını muhtevidir. Defterin cildi yoktur. Tamire muhtaçtır.
45	1329-1333 Hicrî	514	Defterin dış kapağında "üçyüz yirmiyedi senesi zarfında şeref-südüriden evamir-i samiye dosyasıdır." kaydı bulunmakla beraber 1332 (Hicrî) yılına ait emirnameler de bulunmaktadır. Defter yer yer çürümeye yüz tuttuğundan acil tamire ihtiyacı vardır.
46	1332-1342 Rumî	79	Defterin dış kapağında "Develi kazasının mahkeme-i şer'iiyesine ashab-ı musalih tarafından verilen istidaya mahsus defterdir. 1 Mart 1930" kaydı bulunmaktadır.
47	1315-1317 Rumî	92	Vekâlet, ilâm
48	1316-1317 Rumî	205	Develi kazası ve köyleri ahalilerine ait ilâm, hüccet, tereke kayıtları. Defter çürümeye yüz tutmuş olup tamire muhtaçtır.
49	1324-1328 Rumî	378	İlâm, hüccet, tereke.